

Külpolitikai REFLEKTOR

Az a múlt heti bejelentés, hogy Nixon amerikai elnök jövő májusban, pekingi utazását követően, a Szovjetunióba látogat, természetesen nagy érdeklődést váltott ki világszerte. Jelentőségét az a történelmi tény is kiemeli, hogy a második világháborús antifasiszta koalíció jaltai találkozója óta, amelyen az USA-t Franklin D. Roosevelt elnök képviselte, ez lesz az első eset, hogy amerikai elnök látogat a Szovjetunióba.

Szovjet—amerikai megállapodás a moszkvai csúcstalálkozóról

A látogatásról szóló kölcsönös megállapodás kétségtelenül a mindkét ország részvételével folyó kétoldalú és többoldalú tárgyalásokon elért haladással kapcsolatos. Az idén is több fontos, a nemzetközi biztonságot és az enyhülést közvetlenül, vagy közvetve befolyásoló szovjet—amerikai megállapodást sikerült tető alá hozni, köztük a tengerek és óceánok fenéktérképének atomfegyver-mentesítéséről szóló egyezményt. Jók a kilátásai a bakteriológiai fegyverek betiltásáról folyó tárgyalásoknak, amelyeken nemrégiben egyeztetett szovjet—amerikai tervezetet terjesztettek elő. Szeptember 30-án két szovjet—amerikai egyezményt írtak alá: az atomfegyver véletlen, vagy utasítás nélküli alkalmazásának megakadályozására vonatkozó intézkedésekről szóló, és a szovjet—amerikai közvetlen hírközlővonalakra vonatkozó egyezményt.

A nyugat-berlini négyhatalmi egyezménynek különösen nagy szerepe volt a tavaszra esedékes szovjet—amerikai csúcstalálkozó megszervezésében. Feltehetően a májusban sorra kerülő moszkvai utazás idején már érvényben lesz az egész egyezmény, azaz a két német állam megállapodása is már befejezett tény lesz.

Nixonnak egyéni érdeke is a moszkvai látogatás. Az elnöki sajtóértékelzet megjegyzéseiből kirajzolódik a választási menetrend: novemberben újabb bejelentés a Dél-Vietnamban állomásozó amerikai csapatok további kivonásáról, ezután utazás Pekingbe, majd látogatás Moszkvába. Mindez alkalmas lehet arra, hogy Nixon a „békecsináló elnök” szerepében tetszelegjen az amerikai közvélemény előtt, az elnökválasztások évében.

Am, bármilyen fontos is legyen Nixonnak saját újrávalása, vagy Kína az Egyesült Államok külpolitikájában, Nixon jól tudja, hogy a világon csak a Szovjetunió lehet a legfontosabb tárgyalopartner. A jelenlegi viszonyok között nincs olyan valamelyest is jelentékeny nemzetközi probléma, amely megoldható lenne a Szovjetunió nélkül.

Az egyiptomi államfő látogatása

Nixon moszkvai útjának bejelentése időben egybeesett az egyiptomi államfő moszkvai tartózkodásával, ezért Anvar Szadat látogatása viszonylag kisebb reflektorfényt kapott. A jelenlegi helyzetben Szadat szovjetunióbeli útja a kiemelkedő fontosságú események sorába tartozik. Nemcsak azért, mert Egyiptom áll az Izraellel vívott küzdelem előterében, hanem azért is, mert az egyiptomi államfő egyben az Arab Köztársaságok Szövetségének elnöke is, és ez a szövetség más arab államok előtt is nyitva van. Mint a közös közlemény leszögezi: a Szovjetunió a jövőben is maximális segítséget nyújt az arab népek problémáinak megoldásához, fokozza katonai támogatását Egyiptomnak. Figyelemre méltó a közleményben, hogy az EAK delegációja is elítéli a kommunistaellenességet, és a szovjetellenességet.

Természetesen a szovjet diplomáciai offenzíva folytatódik. Podgornij számos állam- és kormányfővel folytatott kötetlen beszélgetést Irán jubileumi ünnepségén. Ma Koszigin kormányfő Kanadába utazik. Egy hét múlva kezdődik Leonyid Brezsnyevnek, az SZKP KB főtítkáranak franciaországi látogatása; a magas szintű tárgyalások bizonyára pozitív hatást gyakorolnak a nemzetközi helyzetre.

Péter János beszéde az ENSZ-ben

A múlt héten került sor Péter János felszólalására az ENSZ 26. ülésén. A küldöttségek körében általános egyetértés fogadta a magyar külügyminiszter nyomatékos megállapítását. Ez aláhúzza: a jelen közgyűlés enyhült, bizakodó légköre mindennekeft a két rakétanukleáris szupernagyhatalom, a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolataiban mutatkozó javulásnak tulajdonítható.

A hallgatóság sorában jelen volt számos olyan külügyminiszter is, akikkel Péter János korábbi találkozókon, vagy a jelenlegi ülészakán személyesen is megbeszéléseket folytatott az európai együttműködés és biztonság problémakörének megvitatására összehívandó értekezlet előkészítéséről, s így, mint az európai párbeszéd előmozdításáért dolgozó szocialista diplomácia egyik ismert képviselőjét, különös figyelemmel hallgatták meg kollégái.

A szocialista országok képviselői közül utolsóként felszólalt Péter János az általános vitát befejező ülésen kapott szót, s mintegy összefoglalta a szocialista országok álláspontját. Az általános vitában egyébként összesen 126 ország képviselője fejtette ki kormánya álláspontját.

A közgyűlés 1. számú politikai bizottságának tanácskozásával — a nemzetközi biztonság szilárdítását célzó deklaráció megvalósításáról — folytatódik a világszervezet munkája, és hétfőn kezdődik a nagy érdeklődéssel várt vita, a kínai ENSZ-képviselőt kérdéséről.

Markovits Tibor

Derülátó elemzés

● Brighton (MTI)

A Brit Konzervatív Párt brightoni kongresszusának záróülésén Edward Heath miniszterelnök foglalta össze a négy nap alatt elhangzottakat. A tizenhat hóna-

pos kormányzati időszakot nagy derülattal elemmezve, a pártvezér arra is kénytelen volt kitérni, hogy jól lehet az ország „elég nagy sebességgel” kezdte meg „az utazást a jövőbe”, még „hosszú előtte az út”.

Szadat beszámolója

● Kairó (Reuter, UPI)

Az Arab Szocialista Unió Központi Bizottsága szombaton meghallgatta Szadat elnök beszámolóját a Szovjetunióban tett látogatásáról, a szovjet vezetőkkel folytatott megbeszéléseinek eredményéről.

A beszámoló részleteit nem tették közzé. Az egyiptomi politikai párt központi bizottsága azonban nyilatkozatában elismeréssel szól a

szovjet vezetőkrol, akik „megértik a Közel-Kelet realitását és helyesen értékelik az arab népet fenyegető veszélyt”.

Kairó és Moszkva barátságát tartós barátság, amely a célok azonosságán alapul — állapítja meg a nyilatkozat, köszönetet mondva a megszállt arab területek felszabadításához nyújtott szovjet segítségért.

A hitleri idők megnyilatkozásai

a CSU müncheni kongresszusán

● Bonn (MTI)

A nyugatnémet kormány ellen indított heves támadások jegyében nyílt meg szombaton Münchenben a bajorországi Keresztényszocialista Unió (CSU) kétnapos kongresszusa.

A szélsőjobboldali ellenzéki párt vezetői bírálták a szövetségi kormány bel- és külpolitikáját, valamint a gazdasági politikát.

A bajor CSU — a Kereszténydemokrata Unió (CDU) testvérpártja — egyben fennállásának 25. évfordulóját is most ünnepli. A jubileumi kongresszuson részt vesz Rainer Barzel is, a CDU új elnöke.

A két párt az 1973-as parlamenti választások megvívására közös programot alakít ki és közös kancellárjelöltet léptet fel Willy Brandt kormányfővel szemben.

Stübben, a CSU szövetségi gyűlési csoportjának elnöke többek között azt követelte, hogy akadályozzák meg a „vörös zászló hordozóinak” bejutását az egyetemekre és a felsőoktatásra szánt összegekkel ne támogassák a „forradalmi erők kinevelését” előmozdító intézményeket. Az egyetemeket „elvadult marxisták gyakorlóhelyének” nevezte és aggodalmát nyilvánította ki, hogy átfogó „vörös front” szerveződik az országban.

A megoldást Stübben a rendőrtörrel alkalmazásában látja. Szorgalmazta olyan törvényt bevezetést, hogy „a társadalomra veszélyes elemeket” minden bírósági eljárás nélkül vessék „megelőző fogságba”.

RÁDIÓTELEX

Moszkva

Dubnában szombaton befejezte munkáját a fizikai kísérletek automatizálásának kérdéseivel foglalkozó ötnapos nemzetközi szimpózium. A tanácskozáson, amelyet az Egyesített Atomkutató Intézet szervezett, részt vettek a szocialista országok szakemberei, továbbá francia, amerikai, nyugatnémet és svájci tudósok.

Bagdad

Szombaton megkezdte tárgyalásait a bagdadi hadügyminisztériumban a Karl Heinz Hoffmann hadseregtagbörök, nemzetvédelmi miniszter vezette NDK katonai küldöttség.

A JUBILEUMI DÍSZPÁHOLYBAN. Az iráni állam fennállásának 2500. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségeken Podgornij szovjet államelnök kötetlen megbeszéléseket folytatott több jelenlévő államfővel. Képünkön: magas rangú vendégek a persepóli pályán: Podgornij, Tito és felesége, valamint Kekkonen finn elnök. Nyikolaj Podgornij szombaton reggel Shirazból hazautazott, és megérkezett Moszkvába.

Tito Indiában

● Új Delhi (Tanjug)

Josip Broz-Tito jugoszláv köztársasági elnök és felesége szombaton baráti látogatás céljából Indiába érkezett.

A repülőtéren Új Delhiben Titót és feleségét Gíri Nehru és Sastri sirját. A indiai köztársasági elnök fogadta, aki fél órával korábban érkezett meg Teheránból. Gíri elnökön és feleségén kívül üdvözölte még a vendégeket Indira Ghandi asszony, miniszterelnök is.

Tito elnök vasárnap délután megkoszorúzza Gandhi, Nehru és Sastri sírját. A hivatalos tárgyalások hétfőn kezdődnek.

Kissinger elutazott Pekingbe

● Andrews (Reuter)

Dr. Henry Kissinger, Nixon elnök nemzetbiztonsági főtanácsadója szombaton az Andrews légitámaszpontonról elutazott a Kínai Népköztársaságba, hogy előkészítse az Egyesült Államok elnökének pekingi látogatását.

Kissingert 10 tagú delegáció kíséri Pekingbe.

Feszült helyzet India és Pakisztán határán

● Új Delhi (Reuter, AP)

Az indiai hadügyminisztérium bejelentette, hogy Pakisztán katonai erőket mozgalt fel a két ország határán. A szövívő közlése szerint Új Delhi hasonló lépéseket tett, hogy megghiúsítsa Pakisztán esetleges támadási terveit. Indira Gandhi miniszterelnök-asszony, a kormány plenáris ülése után a szűkebb kabinet tagjaival ült össze, hogy megtárgyalja a helyzetet.

A határon — pakisztáni lapértékelések szerint — is fokozódik a feszültség. A Star úgy tudja, hogy a pakisztáni hadseregben megszüntették a szabadságolások. A határ mentén öt hadosztályt vontak össze, több határmenti községet kiürítettek.

Az AP gyors híre szerint Jajha Khan pakisztáni elnök szombaton váratlanul házatért az iráni ünnepségekről.

Mi van a francia diák-tüntetések mögött?

Beszélgetés J. Venturini professzorral

Tíznapos viszontlátogatáson tartózkodik Szegeden a József, Attila Tudományegyetem vendégeként Joseph Venturini, a lille-i egyetem olasz tanszékének vezető professzora. Dr. Madácsy Lászlónak, a szegedi bölcsészkar román nyelv és irodalom tanszékvezető docensének meghívására, aki korábban járt kint Franciaországban.

Venturini professzor tagja a Francia Kommunista Pártnak — egyetemük 250 oktatója között húsz kommunista van —, s a Párizsban megjelenő folyóirat, a Nouvelle Kritik egyik irodalomelméleti kritikus is. Amikor nyilatkozatot kértünk tőle a francia egyetemi ifjúságról — közelebbről pedig a francia egyetemistákat is jellemző forrongásokról, a diáküntetések természetéről, céljairól —, ha röviden is, valóságos társadalmi, történelmi tablót rajzolt meg a mai franciaországi állapotokról, a politikai-gazdasági életben munkálódó tendenciákról.

— 1968 előtt a szocialisták és a kommunisták együttes erővel léptek fel, ám a választópolgárok alig tudtak különbséget tenni közöttük. Többek között azért, mert az úgynevezett gauchiste-k (maoisták, trockisták, anarchisták, akik a kormány ellen is lázadnak, forradalmároknak vallják magukat, lényegében azonban baloldali áltöradalmárok) kompro-

mittálták ezt az egységet. Az incidentsek, provokációk általában előszeretettel varrták a kommunisták és a szocialisták nyakába, s a választópolgárok előtt a gazdasági bajok forrásának is ezeket tüntették fel.

Az egyetemistákat két szempontból kell vizsgálni. Egyrészt hallgatói valamely intézetnek, másrészt viszont magukkal hozzák származásuk, családjuk társadalmi problémáit. A kiskereskedők, a kisebb birtokosok, a kisiparosok, a kisbirtokosok nem tudnak lépést tartani az újkapitalizmussal (így nevezi a professzor a II. világháború utáni fejlett tőkés rendszert), egyre nehezebben élnek meg a nagy árházak árnyékában, elégedetlenek. Csakúgy, mint az algériai háború végén visszatért másfél millió ember. A világháború előtt viszonylag kevesen jártak egyetemre, lényegében csak a gazdagabb családok gyerekei. A háború utáni óriási demográfiai hullám (közel 15 millióval nőtt meg Franciaország lakossága) mellett egyebek között olyan szociális eszmék is jelentkeztek, hogy a szegényebbek gyerekei is kerülhessenek be az egyetemekre. Melyeknek befogadóképessége így lassacskán szűknek bizonyult a jelentkezőkhöz, ugyanakkor a végzősöknél sem tudtak elegendő állást biztosítani. A háború előtt 3 százalékos volt a kisiparosok gyerekeinek aránya, ma 6-7 százalék.

— Persze, az állásokat tekintve, tovább kell disztíngálni a természettudományi és a bölcsészkar végzősei között — az előbbieket javára. Vagyis, harc indult meg a régi humanista egyetem és az újkapitalizmus elvárásai között, ez utóbbi az egyetemek természettudományos vonalát igyekezett erősíteni, ugyanakkor a bölcsészeket a maga szájze szerint, a saját propagandájához felhasználni, a „fogaztatói társadalom technikusainak”. Az újkapitalizmus a hallgatók egy részét tehát kifejezetten biztatja a régi egyetem ellen. És természetesen érdeke, hogy a gazdasági problémákért a szocializmus, a kommunizmus eszméit hibáztassa, a kisembereket szemében — tulajdonképpen ennek tudható be de Gaulle népszerűsége is.

— Az ellentmondások dacára az 1968-as választások előtt a szocialisták és kommunisták szinte biztosak voltak a közös fellépés sikerében. De Gaulle távozása azonban még a kommunistákat is meglepte, bár nem csodálkoztak. Az eseményekkel szemben ugyan nem vehették fel a harcot, viszont mellette sem állhattak, hiszen az „erőszak” közvetve a kommunisták ellen is irányult (Ezekben az időkben a szakszervezet igen ügyesen, megfontoltan irányította a munkások sztrájkjait) 1968-ban egyetemi reform is készült, progresszív, melynek megvalósítása komoly költéseket kíván, lényege: növekedjék az oktatói kar, és megfelelő állásokat sikerüljön biztosítani a végzős hallgatóknak.

Venturini professzor végül annak a reményének adott hangot, hogy az elkövetkező választásokon a szocialistáknak és a kommunistáknak sikerül megszerezniük a többséget.

N. I.